

**Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību jomas
2025./2026. akadēmiskā gada vasaras eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas
vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi	3
1. jautājums. Starptautiskās privāttiesības.....	3
2. jautājums. Starptautiskās publiskās tiesības.....	6
3. jautājums. Eiropas Savienības tiesības	7
Praktiskās daļas uzdevums.....	10

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Starptautiskās privāttiesības

Starptautiskos komercdarījumos iesaistīto pušu pieejamās izvēles attiecībā uz strīdu risināšanas tiesu.

Lai veicinātu starptautisko tirdzniecību un ieguldījumus, šajā nolūkā nodrošinot (citu starpā) ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerc lietās, starptautiskajās privāttiesībās ir pieņemts regulējums, kas nodrošina komercdarījumos iesaistīto pušu noslēgto ekskluzīvo tiesas izvēles līgumu noteiktību un efektivitāti.

1. Kurš starptautisko (proti, ne Latvijas un ne Eiropas Savienības) privāttiesību regulējums paredz jurisdikcijas noteikšanas un ārvalstu tiesu spriedumu atzīšanas un izpildes nosacījumus lietās, kuru pamatā ir tiesas izvēles līgumi, kas noslēgti civillietās un komerc lietās? Kā starptautiskajās privāttiesībās raksturo jēdzienu "ekskluzīvs tiesas izvēles līgums"? (2 punkti)

2. Kāds ir viens no būtiskiem pamatnosacījumiem, kas nosaka tiesas izvēles līgumā izvēlētais tiesas jurisdikciju izskatīt konkrēto strīdu? Kādi izņēmumi pieļauj atkāpi neizvēlētais tiesas pienākumam pārtraukt vai izbeigt lietas izskatīšanu? Nosauciet vismaz divus šādus izņēmumus. (3 punkti)

3. Kādi ir pamati ārvalstu tiesas, kas norādīta ekskluzīvā tiesas izvēles līgumā, sprieduma atzīšanas un izpildes atteikumam saskaņā ar starptautisko (proti, ne Latvijas un ne Eiropas Savienības) privāttiesību regulējumu? Nosauciet vismaz četrus pamatus. (4 punkti)

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

1. Kurš starptautisko (proti, ne Latvijas un ne Eiropas Savienības) privāttiesību regulējums paredz jurisdikcijas noteikšanas un ārvalstu tiesu spriedumu atzīšanas un izpildes nosacījumus lietās, kuru pamatā ir tiesas izvēles līgumi, kas noslēgti civillietās un komerc lietās? Kā starptautiskajās privāttiesībās raksturo jēdzienu "ekskluzīvs tiesas izvēles līgums"? (2 punkti)

Starptautisko (proti, ne Latvijas un ne Eiropas Savienības) privāttiesību avots, kurš paredz jurisdikcijas noteikšanas un ārvalstu tiesu spriedumu atzīšanas un izpildes nosacījumus lietās, kuru pamatā ir tiesas izvēles līgumi, ir 2005. gada 30. jūnija Hāgas konvencija par tiesas izvēles līgumiem.

Ekskluzīva tiesas izvēles līguma definīcija ir dota Hāgas konvencijas 3. pantā, un par tādiem tiek uzskatīti līgumi, ko atbilstoši noteiktām formālām prasībām (līgums jānoslēdz rakstveidā vai ar citu saziņas līdzekļu palīdzību, ja tas atveido nepieciešamo informāciju tādā mērā, ka uz to pēc tam var atsaukties) noslēgušas divas vai vairākas puses un kurā saistībā ar pušu tiesiskajām attiecībām radušos strīdu risināšanai izvēlētas vienas Hāgas konvencijas līgumslēdzējas valsts tiesas vai viena vai vairākas īpašas Hāgas konvencijas līgumslēdzējas valsts tiesas, tādējādi izslēdzot jebkuras citas tiesas jurisdikciju.

Savukārt 2007. gada 30. oktobra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (jeb 2007. gada Lugāno konvencija) 23. pants līdzīgi paredz, ka puses, no kurām vienai vai vairākām domicils ir valstī, kam ir saistoša šī konvencija, ir vienojušās par to, ka tiesai vai tiesām kādā valstī, kam ir saistoša šī konvencija, ir jurisdikcija izskatīt jebkādos strīdus, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar noteiktām tiesiskām attiecībām, tad jurisdikcija ir šai tiesai vai tiesām.

Punktu sadalījums:

0 punkti	Atbildē nav minēta Hāgas konvencija par tiesas izvēles līgumiem vai Lugāno konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās un nav paskaidrots ekskluzīva tiesas izvēles līguma jēdziens. Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
1 punkts	Atbildē minēta Hāgas konvencija par tiesas izvēles līgumiem vai Lugāno konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās.
1 punkts	Atbildē paskaidrots ekskluzīva tiesas izvēles līguma jēdziens.

2. *Kāds ir viens no būtiskiem pamatnosacījumiem, kas nosaka tiesas izvēles līgumā izvēlētajās tiesas jurisdikciju izskatīt konkrēto strīdu? Kādi izņēmumi pieļauj atkāpi neizvēlētajās tiesas pienākumam pārtraukt vai izbeigt lietas izskatīšanu? Nosauciet vismaz divus šādus izņēmumus. (3 punkti)*

Saskaņā ar Hāgas konvenciju, līgumslēdzējas valsts tiesai vai tiesām, ir jurisdikcija lemt par strīdu, uz kuru šis līgums attiecas, ja šī tiesa/s ir norādīta/s pušu ekskluzīvā tiesas izvēles līgumā.

Lai panāktu, ka tiesas izvēles līgumā norādītā tiesa patiešām izskata pušu strīdu, nevis, iespējams, atsakās no tā par labu kādas citas valsts tiesām, Hāgas konvencijas 5. panta

- pirmā daļa paredz, ka ekskluzīvā tiesas izvēles līgums nav atzīstams par spēkā neesošu saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem; un
- otrā daļa paredz, ka tiesa, kurai lieta ir piekritīga, neatsakās to izskatīt, pamatojoties uz to, ka strīda izskatīšana ir piekritīga citas valsts tiesai.

Hāgas konvencijas 6. pants paredz, ka tiesa, kas nav līgumā norādītā tiesa, pārtrauc vai izbeidz tās lietas izskatīšanu, uz kuru attiecas ekskluzīvs tiesas izvēles līgums, izņemot:

- a) ja līgums nav spēkā saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras tiesa līgumā ir izvēlēta;
- b) ja puse nebija tiesīga noslēgt šo līgumu saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras tiesā prasība ir iesniegta;
- c) līguma piemērošana būtu acīmredzami netaisnīga vai acīmredzami pretēja tās valsts sabiedriskajai kārtībai, kuras tiesā prasība ir iesniegta;
- d) izņēmuma kārtā īpašu iemeslu dēļ, kurus puses nav spējīgas ietekmēt, līgumu nav iespējams saprātīgi izpildīt; vai;
- e) izvēlēta tiesa ir atteikusi lietas izskatīšanu.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Nav sniegta atbilde par izvēlētās tiesas jurisdikciju. Nav nosaukts neviens no izņēmuma gadījumiem, kas pieļauj atkāpi neizvēlētās tiesas pienākumam apturēt vai izbeigt tiesvedību. Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
1 punkts	Atbildē paskaidrots, ka līgumslēdzējas valsts tiesai vai tiesām ir jurisdikcija lemt par strīdu, uz kuru šis līgums attiecas, ja šī tiesa/s ir norādīta/s ekskluzīvā tiesas izvēles līgumā.
1 punkts	Atbildē sniegti vismaz viens izņēmuma gadījums, kas pieļauj atkāpi neizvēlētās tiesas pienākumam pārtraukt vai izbeigt lietas izskatīšanu.
1 punkts	Atbildē papildus sniegti citi izņēmuma gadījumi, kas pieļauj atkāpi neizvēlētās tiesas pienākumam pārtraukt vai izbeigt lietas izskatīšanu.

3. *Kādi ir pamati ārvalstu tiesas, kas norādīta ekskluzīvā tiesas izvēles līgumā, sprieduma atzīšanas un izpildes atteikumam saskaņā ar starptautisko (proti, ne Latvijas un ne Eiropas Savienības) privāttiesību regulējumu? Nosauciet vismaz četrus pamatus (4 punkti).*

Pēc Hāgas Konvencijas par tiesu izvēles līgumiem 9. panta, atzīšanu vai izpildi var atteikt, ja:

- līgums nebija spēkā saskaņā ar izvēlētās tiesas valsts tiesību aktiem, izņemot, ja izvēlētā tiesa ir konstatējusi, ka līgums ir spēkā esošs;
- pusei nebija rīcībspējas noslēgt līgumu saskaņā ar pieteikuma saņēmējas valsts tiesību aktiem;
- dokuments, uz kura pamata uzsākta tiesvedība, vai tam pielīdzināms dokuments, kurā ietvertas būtiskas prasības sastāvdaļas:
 - nebija paziņots atbildētājam savlaicīgi un tā, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, izņemot, ja atbildētājs ieradās izcelsmes valsts tiesā un piedalījās lietas izskatīšanā, neapstrīdot minēto paziņošanu ar noteikumu, ka izcelsmes valsts tiesību aktos šāda apstrīdēšana ir paredzēta, vai
 - ieteikuma saņēmējas valstī bija paziņots atbildētājam tādā veidā, kas nav savienojams ar pieteikuma saņēmējas valstī pastāvošajiem dokumentu izsniegšanas pamatprincipiem;
- spriedums panākts procesuālas krāpšanas rezultātā; e) atzīšana vai izpilde būtu acīmredzami nesavienojama ar pieteikuma saņēmējas valsts sabiedrisko kārtību, tostarp arī situācijās, kad īpašās procesuālās darbības, kuru rezultātā pieņemts spriedums, ir nesavienojamas ar šīs valsts procesuālā taisnīguma pamatprincipiem;
- spriedums ir nesavienojams ar spriedumu, ko pieteikuma saņēmējas valsts tiesa pieņēmusi strīdā starp tām pašām pusēm, vai
- spriedums ir nesavienojams ar agrāku spriedumu, kas pieņemts citā valstī starp tām pašām pusēm un par to pašu prasību, ar noteikumu, ka agrākais spriedums atbilst nosacījumiem tā atzīšanai pieteikuma saņēmējas valstī.

Līdzīgi, Lugāno konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās 34 pants paredz, ka spriedumu neatzīst:

- 1) ja šāda atzīšana ir acīmredzami pretrunā tās valsts sabiedriskajai kārtībai, kurā prasa atzīšanu;
- 2) aizmuguriska sprieduma gadījumā – ja atbildētājam netika laikus izsniegts dokuments, ar ko celta prasība, vai līdzvērtīgs dokuments, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, izņemot gadījumu, ja atbildētājs nav sācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad viņam bija iespējams to darīt;
- 3) ja tas ir nesavienojams ar spriedumu, kas valstī, kurā prasa atzīšanu, pieņemts strīdā starp tām pašām pusēm;
- 4) ja tas ir nesavienojams ar agrāku spriedumu, kas pieņemts citā valstī, kurai ir saistoša šī konvencija, vai kādā trešā valstī un par vienu un to pašu pamatu un priekšmetu starp tām pašām pusēm, ar nosacījumu, ka agrākais spriedums atbilst nosacījumiem tā atzīšanai valstī, kurā prasa atzīšanu.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Students nav nosaucis nevienu ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanas un izpildes atteikuma pamatu.
1–4 punkti	Par katru piemēru piešķirams viens punkts, bet ne vairāk kā četri punkti kopumā.

2. jautājums. Starptautiskās publiskās tiesības

Starptautiski prettiesiskās rīcības attiecināmība uz valsti starptautiskās atbildības kontekstā

Starptautiskās humanitārās tiesības

1. Kuru valsts varas atzaru un institūciju rīcība izraisa valsts atbildību? (4 punkti)
2. Ja valsts A policija pēc valsts B lūguma nosūta tai palīgā savas policijas apakšvienību masu nemieru apspiešanai valstī B, kura valsts būs atbildīga par starptautisko tiesību pārkāpumu, ja to izraisīs valsts A policijas vienības rīcība? (1 punkts)
3. Privātpersonu (privāto tiesību juridisko personu) rīcība var tikt attiecināta uz valsti, ja šīs privātpersonas ir pilnvarotas pildīt valsts varas funkcijas. Nosauciet divus privāto institūciju piemērus Latvijā, kuras ir pilnvarotas pildīt valsts varas funkcijas. (4 punkti)
10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

1. Kuru valsts varas atzaru un institūciju rīcība izraisa valsts atbildību? (4 punkti)

Saskaņā ar ANO Starptautisko tiesību komisijas 2001. gada Pantu par valsts atbildību par starptautiski prettiesisku rību 4. pantu visu trīs valsts atzaru (likumdevēja, izpildu, tiesu vara),

kā arī vietējo pašvaldību rīcība ir uzskatāma par valsts rīcību. Par valsts rīcību uzskatāma arī amatpersonas rīcība neatkarīgi no amatpersonas vietas valsts varas hierarhijā, t.i., sākot ar valsts prezidenta un beidzot ar ierindas policista rīcību.

Nav izpratnes par jautājuma būtību	0 punkti
Ir nosaukta gan izpildvara, gan likumdevēja vara, gan tiesu vara, gan pašvaldības	1 punkts par katru nosaukto

2. *Ja valsts A policija pēc valsts B lūguma nosūta tai palīgā savas policijas apakšvienību masu nemieru apspiešanai valstī B, kura valsts būs atbildīga par starptautisko tiesību pārkāpumu, ja to izraisīs valsts A policijas vienības rīcība? (1 punkts)*

Pantu Par valsts atbildību 6. pants – valsts A policijas vienības rīcība ir attiecināma uz valsti B.

Atbilde nepareiza	0 punkti
Atbilde pareiza	1 punkts

3. *Privātpersonu (privāto tiesību juridisko personu) rīcība var tikt attiecināta uz valsti, ja šīs privātpersonas ir pilnvarotas pildīt valsts varas funkcijas. Nosauciet divus privāto institūciju piemērus Latvijā, kuras ir pilnvarotas pildīt valsts varas funkcijas. (4 punkti)*

Pantu Par valsts atbildību 5. pants.

Tā kā jautājums ir komplicēts ar to, ka ne tikai jāsaprot teorētiskais regulējums, bet arī jāaskata tā praktiskie piemēri, tad par katru pareizi nosaukto piemēru dodami 2 punkti.

Latvijā ir virkne formāli privātu kompāniju, kuras pilda valsts varas funkcijas, pieder valstij, ir faktiski valsts orgāni, bet *de jure* ir privāto tiesību subjekti, piemēram, CSDD, Latvijas Jūras administrācija, Latvijas Gaisa satiksme.

Virkti sabiedrisko organizāciju (profesionālo biedrību) ir ar likumu pilnvarotas licencēt savu biedru profesionālo pienākumu veikšanu. Latvijas Zvērināto advokātu padome, Latvijas Ārstu biedrība u.tml.

Pareizs piemērs	2 punkti
Pareizs piemērs	2 punkti

3. jautājums. Eiropas Savienības tiesības

ES Tiesa, ģenerālvokāti, interpretācijas metodes

Eiropas Savienības pamatlīgumi gan regulē ES Tiesas struktūru, gan arī paredz ES Tiesas kompetenci interpretēt ES tiesību aktus:

- Nosauciet, kādās tiesu institūcijās pamatlīgumi sīkāk sadala Eiropas Savienības Tiesu! (2 punkti)
- Raksturojiet ES Tiesas ģenerālvokātu lomu ES Tiesā un viņu uzdevumu un iespējas ietekmēt ES Tiesas nolēmumus. (3 punkti)

3. Paskaidrojiet gramatiskās, teleoloģiskās un *effet utile* iztulkošanas metožu īpatnības ES tiesībās. (4 punkti)

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

1. Nosauciet, kādās tiesu institūcijās pamatlīgumi sīkāk sadala Eiropas Savienības Tiesu! (2 punkti)

Saskaņā ar pamatlīgumiem ES Tiesa kā institūcija veic savus uzdevumus **divos līmeņos**, ko veido šādas tiesu institūcijas:

- Tiesa (Court of Justice) - augstākā līmeņa tiesu vara ES tiesību jautājumos.
- Vispārējā tiesa (General Court) - izveidota, lai atslogotu Tiesu un uzlabotu tiesisko aizsardzību, izskatot galvenokārt indivīdu un uzņēmumu prasības.

Vēsturiski pastāvēja arī specializētā Civildienesta tiesa, taču 2016. gadā tā tika likvidēta un tās pilnvaras tika nodotas Vispārējai tiesai.

Ja atbildē pieļautas rupjas kļūdas, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesa nodēvēta par Eiropas Savienības tiesas institūciju, piešķiramo punktu skaits var tikt samazināts.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
1 punkts	Students ir pareizi nosaucis Tiesu kā Eiropas Savienības Tiesas institūciju.
1 punkts	Students ir pareizi nosaucis Vispārējo tiesu kā Eiropas Savienības Tiesas institūciju.

2. Raksturojiet ES Tiesas ģenerālvokātu lomu ES Tiesā un viņu uzdevumu un iespējas ietekmēt ES Tiesas nolēmumus (3 punkti)

Ģenerālvokāti ieņem būtisku vietu ES tiesu sistēmā, un viņu statuss ir nostiprināts pamatlīgumos.

Ģenerālvokāta galvenais uzdevums ir, darbojoties pilnīgi objektīvi un neatkarīgi, izstrādāt un sniegt Tiesai argumentētus atzinumus par lietām jeb secinājumus, kurās tas nepieciešams.

Ģenerālvokāta atzinums nav juridiski saistošs Tiesai, taču tajā sniegtā padziļinātā juridiskā analīze un ierosinātais risinājums bieži kalpo par pamatu Tiesas galīgajam spriedumam.

Ģenerālvokātu darbs palīdz Tiesai nodrošināt tiesiskumu Līgumu interpretēšanā un piemērošanā, kā arī sniedz būtisku ieguldījumu tiesību doktrīnas pilnveidošanā.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
----------	---

1 punkts	Pareizi paskaidrots ģenerālvokātu galvenais uzdevums, proti, sniegt neatkarīgus un argumentētus secinājumus lietās.
1 punkts	Students ir pareizi paskaidrojis ģenerālvokātu ietekmi un nolēmumiem, norādot, ka to atzinumi nav juridiski saistoši.
1 punkts	Pareizi paskaidrota ģenerālvokātu loma tiesiskuma nodrošināšanā un ietekme uz tiesību doktrīnas veidošanu.

3. *Paskaidrojiet gramatiskās, teleoloģiskās un effet utile iztulkošanas metožu īpatnības ES tiesībās (4 punkti)*

ES Tiesas izmantotās interpretācijas metodes izriet no ES tiesību sistēmas specifikas:

- Gramatiskā metode. ES tiesībās šai metodei ir unikāla īpatnība - tiesību akti ir uzrakstīti visās oficiālajās ES valodās, un visas valodu versijas ir vienlīdz autentiskas. Tādēļ, ja valodu versijas atšķiras, nevar balstīties tikai uz vienas valsts tekstu; interpretācijai jābūt autonomai, ņemot vērā jēdziena izpratni visas Savienības kontekstā.
- Teleoloģiskā metode. Šī metode noskaidro normas jēgu un saturu, balstoties uz tās mērķi un nolūku, īpaši ņemot vērā centienus panākt Eiropas integrāciju. Tiesa parasti vērtē ne tikai normas tekstu, bet arī tās vietu tiesību akta sistēmā un regulējuma vispārējos mērķus.
- *Effet utile* (lietderīgās iedarbības) metode. Tas ir teleoloģiskās metodes paveids, kas paredz, ka tiesību normas ir jāinterpretē tā, lai tās pēc iespējas pilnīgāk un efektīvāk sasniegtu savu mērķi. Šis princips nodrošina, ka ES tiesību aktiem ir praktiska lietderība un tie netiek padarīti neefektīvi ar valstu pretēju rīcību.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
1 punkts	Pareizi paskaidrota gramatiskā interpretācijas metode ES tiesībās, norādot uz daudzvalodu autentiskumu.
1 punkts	Pareizi paskaidrota teleoloģiskā interpretācijas metode, uzsverot normas mērķa nozīmi.
1 punkts	Pareizi paskaidrota <i>effet utile</i> metode, uzsverot ES tiesību efektīvas iedarbības nodrošināšanu.
1 punkts	Students salīdzina metodes, paskaidro to savstarpējo saistību vai ilustrē vismaz vienu no metodēm ar piemēru no EST judikatūras.

Praktiskās daļas uzdevums

Alfa ir daudznacionāla valsts, kuras iedzīvotāju vairumu sastāda divas lielākās tautības – gammieši un epsilonieši. Lai arī abu lielāko tautību vidū laiku pa laikam ir novērojama etniska rīvšanās, taču nekad nekādu nopietnu etnisku konfliktu nav bijis. Gammieši, kuri pārsvarā apdzīvo Alfas rietumu lielās pilsētas, mēdz zoties par laukiem epsiloniešiem, bet valsts austrumus pārsvarā apdzīvojošie zemkopji epsilonieši uzskata gammiešus par slaistiem un baltrocīšiem. 2024. gada pavasarī valstī notiek kas nepieredzēts – valsts lielākajā stadionā pašas populārākās rokgrupas Alfā uzstāšanās laikā tieši uz skatuves ar šāvienu sirdī tiek nogalināts, iespējams, pats populārākais mūziķis Alfā, visas tautas mīlulis, grupas vadošais solists Els Diablomo. Šāvēju tā arī neviens nepamanīja desmitiem tūkstošu skatītāju vidū, noziedzniekam izdodas pamest nozieguma vietu nemanītam. Els bija Alfas pilsonis, bet pēc etniskās izcelsmes betietis.

Žans Pols Margonturfs ir veiksmīgs uzņēmējs un populārs radiodīdžejs Alfas kaimiņvalstī Betā. Viņam pieder ne tikai Betā viena no populārākajām privātajām radiostacijām, bet arī ziņu aģentūra un interneta medijs ar filiālēm vairākās kaimiņvalstīs. Šai radiostacijai ir arī apraides licence Alfā, kur tā ir pat populārāka nekā Betā, jo alfiešu un betiešu valodas ir līdzīgas, bet labai mūzikai vispār nepastāv ģeogrāfiskas robežas. Margonturfs ir Betas pilsonis, bet pēc etniskās izcelsmes ir no mātes puses arī gammietis. Savās radiopārraidēs Margonturfs ne tikai izklaidē klausītājus ar populāru mūziku, bet regulāri savu ēteru laikā apspriež arī aktuālus visas pasaules sociālos un politiskos jautājumus. Jau dažas dienas pēc Ela Diablomo nāves Žans Pols Margonturfs sava radio ēterā sāk izteikt viedokli, ka Ela nāvē Alfā ir vainojami epsilonieši, kuriem, pēc Margonturfa viedokļa ir nožēlojama muzikālā gaume, kuri, noslepkavojot Diablomo, ir vēlējušies atriebties gammiešiem par to izsmalcināto māksliniecisko gaumi. Šo savu viedokli Margonturfs turpina klāstīt un pat attīstīt vairāku nedēļu garumā, tiešā ētera laikā viņš sāk saņemt arvien vairāk radioklausītāju zvanus, īpaši no Alfas, kuri pauž atbalstu Margonturfa viedoklim. Margonturfa konkurenti gan zoboja, ka tā ir viņa reakcija uz to, ka viņa sieva epsiloniete esot viņu pametusi. Pēc pāris nedēļām pienāk brīdis, kad kādā savā raidījumā Margonturfs, sašutumā par Diablomo slepkavību, emocionāli aicina gammiešus atriebties slepkavām epsiloniešiem. “Tiem kaziņu mīlētājiem nav tiesību dzīvot uz zemes, kuru apdziedāja Els!”, “Mums šī sērga ir jāiznīcina, viņi apdraud mūsu un mūsu bērnu nākotni”, pauda Žans Pols Margonturfs. Jau tajā pašā vakarā satracinātie gammieši iziet Alfas pilsētu ielās un sarīko grautiņus, kuri līdz rītam jau pārvēršas epsiloniešu slepkavībās.

Alfas municipālā policija ir bezspēcīga pārtraukt slepkavības, bet valdība neuzņemas politisko risku izvest ielās armiju. Naida pārņemtie gammieši turpina epsiloniešu slepkavības vairākas nedēļas, morgi ir pārpildīti ar vairākiem tūkstošiem epsiloniešu līķiem. Pāriet vairāki mēneši līdz Margonturfam uzmanību pievērš Betas tiesību aizsardzības iestādes. 2025. gada septembra Margonturfs ir jau piekritis kļūt par jau citas reģiona valsts Livolandes goda konsulu Betā.

Beidzot Betas varas iestādes aiztur Margonturfu, taču viņa advokāts ir apņēmības pilns savu klientu aizstāvēt, prasot Margonturfu nekavējoties atbrīvot. Advokāts pauž, ka Betas varas iestādēm nav nekāds pamats īstenot Betas krimināltiesisko jurisdikciju pār Margonturfu, viņa klients neesot neko noziedzīgu izdarījis, īpaši tāpēc, ka pats viņš nav ne ar pirkstu piedūries nevienam epsilonietim, kā arī kā Livolandes goda konsuls Betā viņš bauda absolūtu diplomātisko imunitāti. Betas policija iebilst, ka tai ir tiesības rīkoties kaut vai tāpēc, ka Els Diablomo pēc tautības bija betietis.

Arī Alfas tiesībsargājošās institūcijas ir pievērsušas uzmanību Margonturfam. Pamatojoties uz Alfas un Betas 2025. gada 1. jūlija divpusējā Tiesiskās palīdzības līguma krimināllietās atbilstošajām normām, Alfas valdība 2025. gada 15. decembrī ir pieprasījusi Betas valdībai izdot Margonturfu kriminālvajāšanai, taču 2026. gada 5. janvārī ir saņēmusi Betas valdības atteikumu. Betas valdība šo atteikumu pamato ar apstākli, ka 2025. gada tiesiskās palīdzības līgumam bija noteikts pagaidu piemērošanas statuss uz sešiem mēnešiem, taču Betas parlaments uz atteikuma brīdi šo tiesiskās palīdzības līgumu tā arī nebija paspējis ratificēt, bet pagaidu piemērošanas termiņš līgumam ir iztecējis.

Notikumi Alfā ir pievērsuši arī Starptautiskās krimināltiesas prokurora uzmanību, taču nekādus konkrētus lēmumus Starptautiskā krimināltiesā šajā sakarā vēl nav pieņēmusi. Alfa nav Starptautiskās krimināltiesas Statūtu dalībvalsts, bet Beta ir šī līguma dalībvalsts jau kopš 2007. gada.

Jautājumi:

1. Kā no starptautisko krimināltiesību viedokļa būtu kvalificējama Margonturfa rīcība? – 2 punkti
2. Uz kāda pamata Beta varētu realizēt savu krimināltiesisko jurisdikciju attiecībā uz Margonturfu, ja epsiloniešu slepkavības notika Alfā? – 1 punkts
3. Vai Margonturfs bauda imunitāti pret Betas kriminālo jurisdikciju kā Livolandes goda konsuls Betā? – 2 punkti
4. Vai Betai ir pienākums izdot Margonturfu kriminālvajāšanai Alfai? – 2 punkti
5. Vai Starptautiskajai krimināltiesai varētu būt jurisdikcija attiecībā uz Margonturfa nodarījumu? – 2 punkti

10. (papildu) punktu var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentēm, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

Vērtēšanas vadlīnijas

1. Kā no starptautisko krimināltiesību viedokļa būtu kvalificējama Margonturfa rīcība – 2 punkti

Epsiloniešu masu slepkavības Alfā varētu, tikt kvalificētas kā genocīds (precīzāk – nodoms pilnīgi vai daļēji iznīcināt kādu etnisko grupu).

Kvalifikācija pamatojama ar 1948. gada ANO konvencijas Par genocīda nepieļaujamību normām, kuras reflektē starptautiskajās paražu tiesībās pastāvošo genocīda jēdzienu. Paša Margonturfa rīcība arī ir kvalificējama kā genocīds (aicinājums uz) atbilstoši Starptautiskās krimināltiesas Statūtu 25. (3) pantam.

Punktu sadalījums:

Punkti	Kritēriji
--------	-----------

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas.
1 punkts	Students pareizi ir kvalificējis nodarījumu, bet nav veicis piemērojamo normu analīzi.
1 punkti	Students ir pareizi analizējis piemērojamās normas.

2. Uz kāda pamata Beta varētu realizēt savu krimināltiesisko jurisdikciju attiecībā uz Mangonturfu, ja epsiloniešu slepkavības notika Alfā? – 1 punkts

Mangonturfs ir Betas pilsonis, tā var realizēt savu krimināltiesisko jurisdikciju uz pilsonības principa pamata.

Tā kā aicinājums uz genocīdu ir atsevišķs noziedzīgs nodarījums un tas šajā gadījumā izdarīts, atrodoties Betas teritorijā, tad ar pareizu pamatojumu būtu pieļaujams atsaukties uz teritoriālu principu. Savukārt, ja students neklasificē nodarījumu kā aicinājumu uz genocīdu, bet kā genocīdu, tad atbilde par teritoriālu jurisdikciju tiek ieskaitīta kā nepareiza.

Valsts jurisdikcija nav nodibināma uz Romas statūtu pamata.

Punktu sadalījums:

Punkti	Kritēriji
0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas.
1 punkts	Students pareizi atsaucas uz jurisdikciju uz pilsonības principa pamata vai, to pareizi pamatojot, uz teritoriālā principa pamata.

3. Vai Margonturfs bauda imunitāti pret Betas kriminālo jurisdikciju kā Livolandes goda konsuls Betā? – 2 punkti

Atbilstoši 1963. gada Vīnes konvencijas Par konsulārajiem sakariem 43. pantam, ņemot vērā 58. pantu, Mangonturfs nebauda imunitāti pret Betas kriminālo jurisdikciju, jo nozieguma izdarīšanas brīdī viņš vēl nebija Livolandes goda konsuls, nepildīja šīs funkcijas.

Punktu sadalījums:

Punkti	Kritēriji
0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas.
1 punkts	No atbildes izriet, ka konsuli bauda tieši funkcionālo imunitāti.
1 punkts	Atbilde ir pareizi pamatota ar piemērojamajām normām.

4. Vai Betai ir pienākums izdot Margonturfu kriminālvajāšanai Alfai? – 2 punkti

1969. gada Vīnes konvencijas Par starptautisko līgumu tiesībām 25. pants paredz līguma pagaidu piemērošanu, ja puses par to ir vienojušās. Pat ja Betas atteikuma brīdī līguma pagaidu piemērošanas statuss bija beidzies, tomēr tas bija spēkā esošs ekstrādīcijas pieprasījuma brīdī.

Punktu sadalījums:

Punkti	Kritēriji
0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas.
1 punkts	Atbildē skaidrots, ka konvencijas 25. pants paredz līguma pagaidu piemērošanu, ja puses par to ir vienojušās.
1 punkti	Students izprot, ka, pat ja Betas atteikuma brīdī līguma pagaidu piemērošanas statuss bija beidzies, tomēr tas bija spēkā esošs ekstrādīcijas pieprasījuma brīdī.

5. Vai Starptautiskajai krimināltiesai varētu būt jurisdikcija attiecībā uz Margonturfa nodarījumu? – 2 punkti

Tā kā Beta ir Starptautiskās krimināltiesas Statūtu dalībvalsts, tad tai varētu būt jurisdikcija atbilstoši Statūtu 12. pantam (Statūtu dalībvalsts pilsonis), ja vien nepastāv 20. panta (3) daļā paredzētais izņēmums.

Punktu sadalījums:

Punkti	Kritēriji
0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas.
1 punkts	Identificēta jurisdikcija, atsaucoties uz Statūtu 12. pantu.
1 punkts	Ir izskatīts vai nepastāv 20(3) panta izņēmums.